

Marko Novaković,

Institut za međunarodnu politiku i privredu

Pregledni naučni rad

UDK: 341.231.14:341.645 343.988

Pojam indirektne žrtve u jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava

Jedan od kriterijuma za prihvatanje žalbe Evropskom sudu za ljudska prava je status žrtve. Taj koncept žrtve je međutim mnogo komplikovaniji nego što izgleda. Sud u Strazburu je kroz svoju praksu razvio poseban pojam žrtve. Ponekad se može u tom smislu napraviti izvesna konfuzija između pojmova direktne i indirektne žrtve. Ovaj članak ukazuje na probleme u definisanju ovih pojmova.

Ključne reči: indirektna žrtva; direktna žrtva; Evropski sud za ljudska prava; *Kurt vs. Turska, Samles vs. Španija; Ekle vs. Nemačka*

Član 34. Evropske konvencije o ljudskim pravima – „Pojedinačne predstavke

Sud može da prima predstavke od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica¹ koji tvrde da su žrtve² povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno vršenje ovog prava.“¹

Iz sadržine citiranog člana 34. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama², proizilaze dva uslova koja podnosilac predstavke mora da ispuni kako bi je Evropski sud za ljudska prava³ uzeo u razmatranje. To su uslovi - da je predstavka potekla od „osobe, nevladine organizacije ili grupe lica“ i da taj podnosilac ima „status žrtve“. Pored ovih, u članu 35. EKLJP predviđeno je još nekoliko uslova⁴, međutim tema ovog rada biće samo uslov koji se tiče statusa žrtve. Opredelili smo se za kraću analizu ovog uslova, pre svega, zbog konfuzije između pojmova

¹ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/005.htm>, 22. jul 2010.

² EKLJP, Konvencija

³ ESLJP, Sud

⁴ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/005.htm> 22. jul 2010.

direktne i indirektne žrtve, odnosno mogućnosti drugonavedene da podnese podnesak Sudu u svoje ime.

Pre nego što počnemo sa razmatranjem ovog uslova, želimo da naglasimo da smatramo da je već sam termin „žrtva“, u ovom kontekstu, nedovoljno precizan. Istina je da se termin „victim“ koji koristi Sud, najčešće u našem jeziku prevodi sa „žrtva“, ali smatramo da je termin „oštećeni“ mnogo pouzdaniji za tumačenje i primenu, bliži pravom *pravnom* značenju, kao i sadržini i u funkciji čitave citirane odredbe člana 34, Konvencije, pogotovo što uključuje i sve elemente i oznake koje podrazumeva pojam „victim“. Termin žrtva u našem jeziku, pre svega se odnosi na osobu koja je najneposrednije pogođena nekim aktom, te direktno trpi sve njegove posledice. Međutim, imajući na umu da se u domaćoj literaturi uobičajio prvonavedeni termin, u ovom radu ćemo ostati pri njemu.

Status žrtve je uslov *sine qua non* za prihvatanja individualne predstavke od strane ESLJP. Iako je utvrđivanje takvog statusa pojedinca kao podnosioca predstavke na prvi pogled jasno, brojni slučajevi povreda Konvencije otvaraju dileme i postavljaju pitanje – kada se podnosilac predstavke nesporno može smatrati žrtvom. Naravno, sadržina tog pojma se i dalje određuje kroz praksu ESLJP, pa se njegovo značenje danas mnogo pouzdanije utvrđuje nego onda kada je uneto u EKLJP. Međutim, u međuvremenu je došlo i do izvesne dodatne, naizgled pojmovne a u stvari suštinske zabune, koju ćemo pokušati da pojasnimo, odnosno da je bar delimično otklonimo. Ona se naročito ogleda u odnosu na razgraničenje pojmova direktne i indirektne žrtve, u slučaju kada se Sudu podnosi predstavka u ime preminulog lica, kao i u odnosu na gubitak statusa žrtve.

1. Direktna i indirektna žrtva

Osnovni uslov da bi neko podneo predstavku Sudu je da podnosilac „tvrdi da je žrtva“. Upravo je to pravilo izvor ove pojmovne zabune koju apostrofiramo. Jer, šta će se desiti sa onim slučajevima u kojima je žrtva preminula? To bi značilo da sa smrću lica kome je povređeno neko pravo iz Konvencije nestaje mogućnost iznošenja te povrede pred ESLJP. To je, naravno, neprihvatljivo. Kako bi se ova nelogičnost ispravila, uvodi se pojam indirektne žrtve.

Pođimo u ovo razmatranje sa analizom termina (direktne) žrtve. Sadržinu pojma (direktne) žrtve je utvrdio upravo ESLJP, a odlučujući u slučaju „Ekle protiv Nemačke“, u kome kaže da pojam

žrtve „...denotes the *person directly affected* by the act or omission which is in issue, the existence of a violation conceivable even in the absence of prejudice”.⁵ Iz navedene odrednice proizilazi da, kada je neko lice direktno pogođeno nekim štetnim događajem ili propuštanjem, nije potreban dodatni uslov da bi se smatralo žrtvom. I zaista, nema dileme u odnosu na „direktno“ oštećenog pojedinca, a u smislu vidljivog postojanja posledice koja je u jasnom i očiglednom odnosu sa uzrokom. Međutim i u slučaju da je neko lice posredno pogođeno („indirectly affected“, koristeći terminologiju Suda), ne može mu se a priori osporiti tvrdnja da je žrtva, neophodno je utvrditi da li je možda (indirektna) žrtva. U okviru kategorije određene kao „indirektna žrtva“, neophodno je uvesti dodatne kriterijume, kako bi se oni slučajevi kada „posredno pogođenom licu“ treba omogućiti ostvarenje zaštite pred Sudom, razgraničili od slučaja kada neko lice pokušava da posredstvom predstavke pred ESLJP istakne zahtev koji je po suštini *actio popularis*, odnosno da traži zaštitu ugroženih *common interests*. Da bi Sud uvažio predstavku podnosioca koji je indirektna žrtva, dakle osobe koja pledira da ostvari zaštitu pred ESLJP po tom osnovu („*tvrde da su žrtve*“), moraju se Sudu pružiti i nesporni i uverljivi dokazi o postojanju neposredne i direktne veze između opisane povrede (svog) odredjenog prava (koje štiti Konvencija) i događaja/propuštanja koji je tu povredu prouzrokovao.

2. Predstavka podneta u ime preminulog lica

U praksi ESLJP se otvara i pitanje koje se tiče stava o dozvoljenosti podnošenja predstavki **u ime preminulih lica**. U teoriji su prisutni stavovi po kojima je nedozvoljeno, odnosno izričito zabranjeno podnošenje predstavki u ime preminulih lica⁶. Međutim, ako pogledamo praksu Suda, ovakva tvrdnja jednostavno nije tačna. Postupanje Suda u dva slučaja koja ćemo izložiti, upravo daju i izričit i obrazložen odgovor na pitanje (ka)da će Sud dozvoliti, odnosno (ne)će odbaciti predstavku podnetu u ime preminulog lica. To su slučajevi „Kurt protiv Turske“⁷ i „Sanles Sanles protiv Španije“⁸.

U slučaju „Kurt protiv Turske“, podnosilac predstavke je bila majka turskog vojnika, koji je nestao u operacijama turske armije. Ona je dugo vremena pred turskim organima pokušavala da sazna šta se

⁵ *Eckle v. Germany*, app. No. 8130/78, paragraph 66.

⁶ Filip Lič, „Obraćanje Evropskom sudu za ljudska prava“, str.120

⁷ *Kurt v. Turkey*, app. No. 24276/94

⁸ *Sanles Sanles v. Spain*, app. No. 48335/99

desilo sa njenim sinom, ali bezuspešno. Kada se obratila ESLJP, to je učinila predstavkom podnetom i u svoje ime (zbog povrede čl 3. i 13. EKLJP), ali i u ime sina (zbog povrede čl. 2, 5, 14 i 17. EKLJP).

U slučaju „Sanles Sanles protiv Španije“, podnošenju predstavke je prethodila okolnost da je teško oboleo gospodin Sampedro u Španiji vodio dugogodišnju pravnu borbu sa ciljem da mu se omogući da umre „dobrovoljno i bezbolno“, a da izvršiooci tog „čina“ ne budu kažnjeni. S obzirom da je tetraplegičar, smatrao je da je takav njegov zahtev opravdan, jer je trpeo velike bolove. Posle neuspešne pravne borbe da mu se odobri eutanazija, gospodin Sampedro ipak okončava život na način na koji je i želeo, a „saučesnici-pomagači“ nisu otkriveni. Njegova svastika, gospođa Sanles, koju je gospodin Sampedro ovlastio da nastavi pravnu borbu posle njegove smrti podnosi predstavku ESLJP u ime svog pokojnog zeta, zahtevajući u ime svog vlastodavca da se na osnovu članova 2, 3, 5, 6, 8, 9 i 14. Konvencije, prizna pravo na dostojanstvenu smrt.

U prvom slučaju, ESLJP je dozvolio da se pokrene postupak po predstavci podnetoj u ime preminulog lica, tj. sina podnosioca predstavke (gospođe Kurt), a u drugom slučaju Sud nije dozvolio da se pokrene postupak u ime zeta gospođe Sanles, iako su, u oba slučaja, podnosioci predstavke bili ovlašćeni pravni sledbenici pokojnika.

Razlog za različite odluke u ova dva, samo na izgled slična slučaja, možemo potražiti u analizi postojanja dva kriterijuma: instituta legitimnog interesa s jedne, i okolnosti da (direktna) žrtva nije u stanju da podnese predstavku (preminula), s druge strane.

Predstavka kojom je pokrenut postupak u predmetu „Kurt protiv Turske“ zaista zadovoljava/ispunjava oba kriterijuma, jer je gospođa Kurt nesporno dokazala legitimni interes da baš ona podnese zahtev u ime svog sina, praćenog sa faktičkom činjenicom da on - (direktna) žrtva, nije u stanju da to učini sam. S druge strane, u slučaju „Sanles Sanles protiv Španije“, sudije su zauzele stav da ne postoji, odnosno da nije zastupljen dovoljan legitimni interes, tj. da gospođa Sanles podnetom predstavkom deluje putem *actio popularis*. Naravno, pošto nije ispunjen uslov legitimnosti interesa, potpuno je irelevantno to što je drugi uslov ispunjen. Vrlo je zanimljivo da iznesemo i stav koji je po istom pitanju zauzeo Komitet za ljudska prava, pred kojim se ovaj slučaj takođe našao.⁹ Taj Komitet nije našao da se u odnosu na gospodina Sampedra uopšte može govoriti o statusu žrtve. Dakle, pošto je njegova smrt nastupila 1998. godine, a svastika na osnovu

⁹<http://www.humanrights.is/thehumanrightsproject/humanrightscasesandmaterials/cases/internationalcases/humanrightscommittee/nr/335> avgust 2010.

ovlašćenja tek 2001. godine pokušala da pred Sudom „nastavi“ borbu za pravo da se povodom „samoubistva uz pomoć ostalih“ krivično ne gone saizvršio, za gospodina Ramona se zaista i nije moglo osnovano tvrditi da je i bio žrtva povrede prava koja štiti Konvencija .

Vratimo se, posle ovih važnih ukazivanja, na početak ovog razmatranja. Naime, ako bi se – propisom ili praksom Suda - onemogućilo pokretanje postupka pred ESLJP u ime umrlog lica došlo bi do, već pomenute, apsurdne pravne situacije - suprotne upravo osnovnom cilju u kom je Sud i ustanovljen - u kojoj ni kršenje osnovnog prava, prava na život, ne bi bilo moguće izneti pred ESLJP. Ali istovremeno, kako omogućiti da se zaštiti pravo preminulog lica ako sama žrtva ne može da pokrene postupak, a da se ne ostavi prostor za predstavke koje će nastojati da tu mogućnost zloupotrebe? Tu se rešenje raži u pojmu indirektne žrtve. Međutim, problem je što se u literaturi ali i u praksi Suda, lice koje pokreće postupak u ime preminulog lica smatra za - indirektnu žrtvu! To je potpuno netačano. Indirektna žrtva je ono lice koje je pogođeno nekim aktom/propuštanjem koji nije usmereno direktno na njega, ali ono trpi štetne posledice. Lice koje pokreće postupak u ime preminulog lica, ma koliko u stvarnosti bilo pogođeno njegovom smrću, nije indirektna žrtva kada pokreće postupak *u ime preminulog lica*, jer taj postupak pokreće zbog nemogućnosti preminulog da sam to učini. Lice koje bi dokazalo da je, recimo, smrću njemu bliske osobe došlo do povrede njegovog prava iz Konvencije i dokazalo tu vezu, bilo bi indirektna žrtva. Ali, to lice bi onda tražilo zaštitu svog prava u *svoje ime*, i eventualno bi ukazivalo na činjenicu iz koje je proistekla povreda njegovog prava, ali opet u svoje ime. Međutim, podnošenje predstavke u ime preminulog lica ne predstavlja takvu situaciju. Razlog takvog proširivanja pojma indirektn žrtve, možemo potražiti u potrebi Suda da omogući zaštitu prava na život (čl.2 EKLJP) a da ne prekrši čl. 34 EKLJP u kome se insistira da podnesak može podneti samo žrtva (ne kaže se da li direktna ili indirektna). Ma koliko razlog bio opravdan, nedopustivo je vršiti takvu prekvalifikaciju jasnih pravnih pojmova. Koliko god teži put bio da se izmene neke odredbe Konvencije, kako bi se ona prilagodila novim društveno-pravnim potrebama, mora se njime ići.

Ako još pogledamo u praksu Suda, proizilazi da će Sud , skoro uvek, dozvoliti pokretanje postupka ili nastavak postupka posle smrti podnosioca predstavke, kada naslednici kao sukcesori podnose predstavku ili kada „preuzimaju“ odnosno stupaju u već pokrenut postupak. Naglašavamo da je to praksa Suda „skoro uvek“, jer se

beleže i slučajevi kada Sud to nije odobravao. U slučaju „Kurt protiv Turske“, kao što smo već rekli, radilo se o predstavi u kojoj je majka poginulog vojnika, pored pozivanja na povredu prava iz čl. 3 i 13. Konvencije (u svoje ime), ukazivala i na povredu prava iz čl. 2, 5, 14 i 17. EKLJP (u ime svog sina). Za Sud je bilo nesporno postojanje povrede zabrane mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja iz člana 3. EKLJP. Međutim, stav Suda u odnosu na povredu prava zaštićenih tim članom i nije predmet osporavanja, jer je u odnosu na takva postupanja gospođa Koçeri Kurt zaista i bila (direktna) žrtva. Naime, ona se žalila na tretman koji je *ona* doživela od strane organa policije i sudstva prilikom nastojanja da sazna šta se desilo njenom sinu. Međutim, Sud je usvojio i onaj deo predstave u kome se majka ukazivala na povredu prava njenog sina - iz čl. 5. i 13. Konvencije (i to, što je zanimljivo, jednoglasno, za razliku od zahteva pozivom na povredu člana 3., koje je usvojio sa 19 glasova prema 5)¹⁰. Ovde je argument za tvrdnju da je u pitanju odluka ESLJP zaista izuzetnog značaja i specifične težine, kojom je taj sud dozvolio podnošenje zahteva (kasnije i njihovo usvajanje) u ime preminule osobe. Sud je kasnije mnogo puta ponavljao, odnosno potvrdio kroz praksu ovakav stav.

Dakle, kao što smo napred već ukazali, činjenica da neko lice podnosi predstavku u ime preminulog lica, nema nikakve veze sa tim da li je ono samo žrtva. Štaviše, upravo činjenica da je podnesak podnet u nečije ime, a ne u svoje, potvrđuje da ni podnosilac predstave ne tvrdi da je on žrtva (direktna ili indirektna) nekog postupanja. S druge strane, postavlja se pitanje - na koji način pouzdano odrediti krug lica kojima treba priznati ovlašćenje/pravo da pokrenu postupak pred Sudom u ime preminulog lica, a kako bi se izbegla pojava *actio popularis* podnetih kao predstave u ime drugog lica? Takvu legitimaciju svakako treba dati onom podnosiocu predstave koji, pored ukazivanja na postojanje činjenice da direktna žrtva nije u stanju da sama podnese predstavku, ukaže na okolnosti koji potvrđuju legitimni interes takvog obraćanja Sudu - predstavkom u tuđe ime. Potvrdjivanjem okolnosti - pokazivanjem takvog interesa, lice ukazuje Sudu zašto je baš ono najpogodnije da pokrene postupak umesto preminulog lica. Argumenti za dokazivanje takvog interesa će najčešće biti zasnovani na okolnostima bliske rodbinske veze, ili činjenici da je neko lice naslednik, ali to ne mora biti presudno merilo. Istovremeno, što se tiče statusa indirektno žrtve, ne osporava se ni

¹⁰<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=24276/94&sessionid=53738432&skin=hudoc-en>, 22. jul 2010.

mogućnost sticanja tog „svojstva“ u licu istog podnosioca - pod uslovom da to lice dokaže takvo svojstvo iz okolnosti da je zaista pogođeno nekom povredom Konvencije koja nije učinjena njemu lično, ali i da pokaže da je i njemu tim (ne)činjenjem posredno povređeno pravo, naravno neko od prava čiju zaštitu predviđa EKLJP. Nesporno je da činjenica bliske povezanosti lica sa žrtvom kršenja nekog prava iz Konvencije, može biti dobar indikator, ali svakako ne i okolnost koja je dovoljna ili pouzdana za utvrđivanje ispunjenosti legitimacije za pokretanje postupka u ime preminulog lica. Istovremeno, a priori pripisivanje takvom podnosiocu predstavke i atributa indirektne žrtve, nije ni opravdano, ni prihvatljivo.

Na kraju, moramo pomenuti i jedan slučaj koji se često, u domaćoj i stranoj literaturi, pominje kao eklatantan primer indirektne žrtve, a da to po našem uverenju nikako nije, čak ni u onom najšire mogućem značenju/obliku u kome se ta sintagma koristi u stručnoj literaturi. Dakle, u slučaju Šahal protiv Ujedinjenog kraljevstva¹¹, gospodin Karamjit Singh Šahal se obratio ESLJP kao direktna žrtva po osnovu povrede čl. 3, 5 i 13. Konvencije, a zajedno sa svojom porodicom po osnovu povrede člana 8. EKLJP. Kako se odredbom člana 8. štiti pravo na porodični život¹², direktna žrtva deportacije gospodina Šahala ne bi bio samo on, već cela njegova porodica, bez obzira ko će biti deportovan. Dakle, nesporno je da cela porodica zaista jeste direktna žrtva povreda člana 8. Konvencije. Sa druge strane, da je cela porodica istakla zahteve zbog povrede po članu 3. (zabrana mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja), članu 5. (pravo na slobodu i sigurnost) i članu 13. (pravo na delotvorni pravni lek) Konvencije, moglo bi se govoriti o tome da su zahtev ponele indirektne žrtve. Međutim, te zahteve je istakao samostalno gospodin Šahal. Isti argumenti o razlozima zbog kojih su pogrešna, iako vrlo prisutna tumačenja statusa žrtve (direktna ili ne), važe u nešto ograničenijem obimu, i za slučaj Abudalzazi, Kabales i Balkandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva.¹³

3. Gubitak statusa žrtve

Kao što proizilazi iz napred iznetih razmatranja o načinu priznavanja podnosiocu predstavke statusa žrtve, veoma je teško, pa

¹¹Chahal v. United Kingdom, app. No. 22414/93

¹²<http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/005.htm>, 22 jul 2010

¹³Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. THE UNITED KINGDOM, app. No. 9214/80 ; 9473/81 ; 9474/81

skoro i nemoguće, enumerativnom metodom odrediti sve slučajeve u kojima je neko lice žrtva u smislu EKLJP. Takva norma, koja bi pledirala da taksativnim nabrojanjem obuhvati sve elemente pojma žrtve u smislu EKLJP, bila bi osuđena na neuspeh možda već prilikom prvog slučaja primene u odnosu na konkretan zahtev. Sa druge strane, uočava se težnja da se postavi jedna opšta definicija koja bi formulisala okvirni pojam žrtve. To bi bio značajan putokaz potencijalnim podnosiocima predstavki, a istovremeno i doprinos efikasnom radu i ujednačenom postupanju ESLJP. Međutim, koliko god takva definicija bila poželjna, te u meri najboljih nastojanja i potpuna i sveobuhvatna, vremenom bi se stvorila potreba da se ona izmeni ili dopuni. Svesni ove situacije, tvorci EKLJP su prepustili sudskoj praksi da bliže odredi sadržinu pojma žrtve, a u vezi sa tim da procenjuje i okolnosti koje ukazuju na gubitak tog statusa. Jedan slučaj iz prakse Suda je dao poseban doprinos tom nužnom preciziranju, odnosno neophodnom sužavanju polja obuhvaćenog pojmom žrtve. U pitanju je već pomenuti slučaj „Eckle protiv Nemačke“¹⁴. U njemu se ESLJP nije bavio situacijama i pitanjima kada neko dobija status žrtve, već onima kada se taj status gubi, što je za utvrđivanje postojanja i trajanje statusa žrtve podjednako važno. Dakle, po stavu Suda izraženom u tom predmetu, status žrtve u smislu EKLJP se gubi usled:

- Priznanja statusa žrtve podnosiocu predstavke;
- Davanja obeštećenja podnosiocu predstavke;
- Konkludentnim radnjama uzetog u obzir kršenja prava podnosioca predstavke kao žrtve.

Naravno, navedenim radnjama lice ne prestaje biti žrtva uopšte uzev, već prestaje biti žrtva u očima ESLJP. Naime, jedna od osnovnih principa na kojima počiva Sud je taj da će se njegova „uloga“ odnosno „status“ žrtve pred Sudom aktivirati tek ako, i pored iscrpljenih svih domaćih pravnih lekova, žrtva nije dobila nikakvu ili adekvatnu zaštitu do države. Ali, ako „national authorities have acknowledged either expressly or in substance, and then afforded redress for, the breach of the Convention“¹⁵, potreba za intervencijom Suda prestaje. Sud je u mnogim kasnijim slučajevima, potvrdio ovaj stav.¹⁶¹⁷

¹⁴Eckle v. Germany, app. No. 8130/78

¹⁵Eckle v. Germany, app. No. 8130/78, paragraph 66.

¹⁶Dalban v. Romania, app. No. 28114/95

¹⁷Chevrol v. France, app. No. 49636/99

Sama činjenica da je za pedeset godina doneto samo 14 protokola na EKLJP, dovoljno govori o tromom i neefikasnom prilagođavanju Konvencije potrebama sve dinamičnijeg razvoja i sadržine i obima ljudskih prava. U takvoj situaciji, ostavljeno je praksi Suda da, na uskom prostoru koji Konvencija pruža, manevriše mogućim sredstvima, a pre svega da domišljatim tumačenjima određenih pravnih pojmova omogući zaštitu i u slučajevima koje tvorci EKLJP nisu ni mogli predvideti prilikom njenog sačinjavanja. U toj potrebi za pravnim regulisanjem i novonastalih situacija, uz istovremeno nastojanje da se poštuje tekst Konvencije, nekada pravna logika ispašta zbog terminoloških nepreciznosti. Smatramo da se moraju promeniti i mehanizmi prilagođavanja EKLJP promenama u pravnom životu i tendencijama u sferi ljudskih prava, kao i sama procedura usvajanja protokola. U suprotnom, samo će se povećavati broj slučajeva u kojima će, samo zbog neprecizne terminologije ili pogrešne interpretacija jasnih pravnih instituta, neosnovano biti uskraćena zaštita od Suda zahtevana predstavkom.

BIBLIOGRAFIJA

1. Brownli Ian, „Principles of International Public Law“, Oxford 1998
2. Paunović Milan, Carić Slavoljub, „Evropski sud za ljudska prava – nadležnost i postupak“, Beograd, 2006
3. Lič Filip, „Obraćanje Evropskom sudu za ljudska prava“, Knjiga 1, Beograd, 2007
4. Lič Filip, „Obraćanje Evropskom sudu za ljudska prava“, Knjiga 2, Beograd, 2007
5. Vešović Milan, „Zbirka dokumenata o ljudskim pravima i slobodama“, Beograd, 1998
6. Kreća Milenko, „Međunarodno Javno Pravo“, Beograd, 2006
7. Carić S. Uslovi za prihvatljivost predstavke podnete Evropskom sudu za ljudska prava. *Pravni život*. 2006; 55(12):415-432.
8. The European Court of Human Rights and Its Recent Case Law, Jean-Pail Costa, *Texas International law journal*, pp. 1-11

Marko Novaković,
Institute of International Politics and Economy

THE CONCEPT OF INDIRECT VICTIM IN THE PRACTICE OF ECHR

One of admissibility criteria for accepting the application to the European Court of Justice is victim status. This criteria has a roll to prevent actio popularis in Court proceedings. Concept of victim is much more complicated than it seems. Court has developed, through its case-law, autonomous concept of victim. ECHR, brought over half a century ago, with only 14 protocols, proved to be incapable of staying in touch with modern legal life and human rights development. This is why, in some cases, we can find inadequate use of some legal terms. Those mistakes are made in good fate, in order to made ECHR applicable to some new legal situations, but regardless to that, they are unacceptable. One of them is confusion between terms of direct and indirect victim.

Key words: *indirect victim, direct victim, ECHR, Kurt vs. Turkey, Sanles vs. Spain, Eckle vs. Germany*